

REHBERLİK SERVİSİ BÜLTENİ NO:4

Kardeş Kıskançlığı

Kıskançlık sevilen kişinin başkasıyla paylaşılmasına katlanamamaktan kaynaklanan, içerisinde kızgınlık ve gücenme içeren karmaşık bir duygudur. Çocuğun gelişmesi ve yavaş yavaş kendine yeten bir birey haline gelmesini sağlayan, ebeveynlerin sevgi ve desteğidir. Kardeş kıskançlığının temelinde çocuğun anne-babasının yalnızca kendisini sevme arzusu yatar. Kardeşler arasında var olan kıskançlık ve rekabetten dolayı çıkan kavgalardan çoğu aile yakınmaktadır.

Küçük kardeşin dünyaya gelmesi çeşitli sebepler ve şartlar nedeniyle büyüğün küçüğü kıskanmasına yol açar. Daha önce evin tek çocuğu olarak büyümüş ilk çocukta kıskançlık daha güçlü görülür. Bazı çocuklar kardeşine fiziksel saldırılarda bulunur ve onu sevmediğini, ondan nefret ettiğini söyler. Aslında çocuğun bu davranışı bir yansımadır. Tepkisi küçük kardeşine değil, anne-babaya karşıdır. Çünkü kardeşi doğan çocuk her ne kadar bu anı heyecanla beklese de daha sonrasında çeşitli deneyimler yoluyla terkedilmişlik, sevgisizlik ve haksızlığa uğramışlık duygusu yaşar. İlk çocuk iki yaşından küçükse, yeni bir kardeşinin olmasından dolayı fazla kıskançlık göstermez. Kardeşler arasındaki yaş farkı arttıkça kıskançlık derecesi de artış gösterir.

Çocuklar arasında yaşanan kıskançlık ve kavgaların artması da azalması da anne babanın elindedir. Dengeli bir tutum bu tür durumların en az seviyeye inmesini ve ortadan kalkmasını sağlar. Kıskançlık, temelde terkedilmişlik duygusundan kaynaklansa da anebabanın kardeşler arasındaki farklı özellikleri kıyaslamak gibi yaptığı bazı yanlışlar da kardeşler arasındaki kıskançlığı artırır. Mesela "Kardeşin enden küçük olduğu halde daha uslu ve akıllı, neden kardeşin gibi değilsin?" benzeri kıyaslamalar kardeşler arasında kıskançlık ve düşmanca duyguların gelişmesine yol açar. Bu ve benzeri kıyaslamalar büyük çocuğun davranışını değiştirmesine etki etmediği gibi yetersizlik ve eksiklik duygusu hissetmesine neden olur. Anne babalar çocuklarının herbirini eşit derecede sevseler de çocuklar her zaman bundan emin olamayabilirler. Dolayısıyla bu mesajı net bir şekilde çocuklara iletmek kardeşlerin arasında olumlu davranışların gelişmesi açısından önem teşkil eder.

Kıskançlık Sonucu Neler Gelişebilir?

- Eve küçük kardeşin gelmesiyle kendisini terkedilmiş ve yetersiz hisseden büyük kardeş, emekleme, bebeksi konuşma, altını ıslatma, tırnak yeme, parmak emme gibi regresif davranışlar sergileyebilir.
- Kıskançlık küçük kardeşe karşı saldırganlık biçiminde de ortaya çıkabilir. Kardeşini ısırma, ağzını kapatma, üzerinden örtüsünü çekme ve uyurken gürültü yapıp onu uyandırma ve benzeri davranışlar kıskançlık sonucu oluşabilecek saldırgan davranışlara bazı örneklerdir.
- Kıskanç çocuk huzursuz davranışlar sergileyip uyku problemleri yaşayabilir; basit sebeplerle kızıp, ağlayıp, bağırabilir. İlgı çekmeye çalışıp, anne-babasıyla yatmak isteyebilir.

Rekabetin Yararları

Kardeşler arasında rekabetin yararları da yok değildir. Kardeşler birbirlerine hayatın gerçeklerinden biriyle yüzleşmeleri için olanak sağlarlar. Bu da kişinin her zaman ilginin tümünü ve bütün avantajlarına sahip olamayacağıdır. Ancak çocuk sevginin paylaşmakla azalmayacağını öğrendikçe huzursuzluğu ve kardeşine olan olumsuz duyguları azalır. Kardeş ilişkileri paylaşma ve uzlaşma konusunda da çocuğa çok değerli tecrübeler sağlar. Eğer rekabet yapıcı bir şekilde çözümlenirse, çocuklar başkalarının güçlü yanlarının kişi olarak kendi değerlerini azaltmadığını öğrenir. Çocuk, kardeşiyle olan deneyimleri sonucu rahatsızlık duysa da bencillikten sıyrılır, başkalarıyla geçinmek için deneyim kazanır.

Neler Yapılabilir?

Kardeşi dünyaya gelen çocuğun kıskançlık duygusunu yaşaması doğaldır. Çünkü o güne kadar sadece kendisine ait olan anne ve babanın ilgisini şimdi başka biriyle paylaşmak zorundadır. Bu ortaklık ona kolayca, eskisi kadar sevilmediğini, yeni doğan kardeşin kendisine tercih edildiği fikirlerini telkin edebilir. Bunlarsa doğrudan doğruya kıskançlık duygularını ayaklandırır. Halbuki çocuğun kıskanmadan paylaşmayı ve daha geniş bir topluluk içinde uyumla yaşayabilmeyi öğrenmesi, sosyalleşmesi açısından büyük önem taşır. Bu yüzden, kardeş sahibi olmanın getirileri avantaj olarak görülmeli, çocuğun kişilik gelişimine zarar vermek yerine kuvvetlendirmek için kullanılmalıdır. Bunun için:

- Kardeşi dünyaya gelmeden önce bu durumun çocuğa uygun bir dille anlatılması ve yeni duruma alıştırılması gerekmektedir. Aileye yeni bir üyenin katılacağı ve o geldiğinde evde ne gibi değişiklikler olacağı çocuğa uygun bir dille anlatılmalıdır. Bebeğin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için annenin sürekli onun yanında olması gerektiği, aynı durumun kendisi bebekken de yaşandığı anlatılabilir.

GEBZE YUNUS EMRE ANAOKULU REHBERLİK SERVİSİ

- Hamilelik döneminde, özellikle doğum zamanı anne hastanedeyken çocuk ihmal edilmemelidir. Anne hastanedeyken evde çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılayacak, bakımını üstlenecek yakın birinin olması ona kendini iyi hissettirecektir.
- Çocuğun arkadaş ortamlarına girmesi ve paylaşmayı öğrenmesi, kardeşini de kabullenmesi ve onunla paylaşımında bulunabilmesini kolaylaştırır.
- Yeni doğan bebeğe kardeşinin yanında aşırı sevgi gösterilmemelidir. Bunun yanında anne ve baba büyük çocuğa sevgilerinin azalmadığını, onu eskisi gibi sevdiğini, ilgilendiklerini göstermelidir. Anne küçük çocuğa zaman ayırırken, babanın da aynı zamanda diğer çocukla ilgilenmesi yerinde bir davranış olacaktır. Çocuk anne ve babası tarafından eskisi gibi sevildiğine inanırsa kıskançlık duyguları zamanla söner.
- Eve gelen misafirlere büyük çocuğu unutmamaları ve ona da ilgi ve sevgi göstermeleri hatırlatılmalıdır.
- Çocuk kıskanmasın diye bebeği aslında istemiyormuş gibi sözler söylemek, bebek çok yaramazmış ve sürekli sorun çıkarıyormuş gibi davranmak da doğru değildir.
- Yeni doğan çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük çocuğa bazı sorumluluklar verilebilir. Bebek doğduktan sonra büyük çocuğun gücünün sınırları dahilinde küçük kardeşin bakımına katılımının sağlanması büyük çocuğun da kendini bu sürece dahil hissetmesine yardım eder. Biberonla süt içirmek, bebeğe anneye beraber mama hazırlamak büyük çocuğa verilebilecek sorumluluklara örnek olabilir. Böylelikle anne küçük çocukla ilgilenirken büyük çocuk da kendisinin ihmal edildiği duygusuna kapılmaz.
- Anne-babaya sürekli ihtiyaç duyulan bebeklik sürecinin geçici olduğu ve kardeşi olan ilk çocuğun kendisi olmadığı çocuğa fotoğraflar yardımıyla somut bir şekilde anlatılabilir. Bunun için anne-baba kendi resimlerini ve kardeşlerinin resimlerini, küçüklüklerini, mümkünse bebekliklerini ve büyümüş hallerinin resimlerini bir kağıda iliştirebilir. Hatta çocuğun kendi bebeklik resmi ve büyüdüğünü gösteren bir-iki resim de kullanılarak kendisinin de bu dönemden geçtiği anlatılabilir.
- Kardeşler arasındaki anlaşmazlık ve kavgalarda anne-baba hakim ya da hakem rolünde olmamalıdır. Mesele ancak çok büyümüş ve içinden çıkılması zor bir hal almışsa müdahale edilmelidir.
- Kardeşler arasında bir kavga çıktıysa, "kim başlattı?" sorusunu sormayın. Çünkü çocuklar birbirlerini suçlayarak içinden çıkılması zor bir problemin içine sizi de çekerler. Böyle bir mesele karşısında kavganın içinde olan her çocuğa , kavganın başlamasına sebep oldukları için eşit şekilde sonuçlarına katlanabilecekleri bir yaptırım uygulanmalıdır. Mesela ortada paylaşılamayan bir top varsa, onu ortadan kaldırıp, "Siz aranızdaki problemi çözene kadar bu bende kalacak" diyerek onları çözüm aramaya teşvik edebilirsiniz.
- Kardeşler arasındaki anlaşmazlıkta sürekli büyük çocuğa, "sen büyüksün, ablasın,ağabeysin ya da sen kızsın-erkeksin" şeklinde yüklenilmesi doğru değildir. Genelde küçük çocuklar kavga sonucunda ağlayarak annelerinin yanına gelirler ve büyük kardeşlerini suçlamaya çalışırlar. Anne-baba böyle bir durumda kesinlikle taraf tutmamalıdır. Çünkü böyle bir tutum küçük kardeşin anne-baba tarafından kollandığı ve korunduğu yargısının gelişmesine sebep olur.
- Aile içinde birlik olma mesajları verilmeli, bazı konularda çocuklarla birlikte hareket edilmeli, onların da fikirleri alınmalıdır. Böylelikle çocuklar karşılaşılan problemlerin konuşularak ve birlikte hareket edilerek çözülebildiğini öğrenirler.
- Kardeşler iyi geçindiklerinde övülmeli ve zaman zaman ödüllendirilmelidir.
- Kardeşlere aynı hediyeyi almaktansa, her yaşın ayrı hediyesi olduğunu, büyüyünce küçüğe de aynı türden hediyeler alınmayacağını söylemek faydalı olur.
- Çocuklarda mülkiyet duygusunun kuvvetli olduğu dikkate alınarak mecbur kalmadıkça büyük kardeşin eşyalarını küçük kardeş kullanmamalıdır ve bebeğe bir hediye geldiğinde, büyük çocuğa da hediye verilmelidir.
- Çocuklara mümkünse ayrı odalar, değilse ayrı dolap ya da köşeler sağlanmalıdır. Kardeşlere aynı kıyafetleri almak yerine kendi istedikleri farklı kıyafetleri almak da onların bireyselleşmesine önemli katkıda bulunur.